

Verslag Debatmiddag **Weven, ambacht in beweging** - 6 oktober 2022

De Katoendrukkerij verbindt stakeholders in Amersfoort en regio in het thema Textiel. Maart 2021 organiseerden we reeds i.s.m. het provinciale Erfgoed Expert Team (EET) een eerste debat in het thema 'Textiel: een verhaal van belang'. We betrekken hierbij stakeholders uit de stad en regio bij verdere uitwerking in dit thema en de betekenis ervan voor Amersfoort. De rol van De Katoendrukkerij als stadmaker zien de meesten als cruciaal voor verdere ontwikkeling van een regionaal thema Textielnijverheid. De doelstelling van het vervolg is om met de deelnemers uit cultureel, erfgoed, toerisme, educatie netwerken samen te werken in een gezamenlijk te ontwikkelen agenda.

Om de ingezette weg van het verbinden op dit culturele thema voor de stad door te zetten, organiseerden we een debatmiddag op 6 oktober 2022.

Inleiding

Op 6 oktober 2022 organiseerde De Katoendrukkerij als vervolg een Textile Talk over 'Weven, ambacht in beweging' belicht vanuit verschillende perspectieven: artistiek, innovatie, en impact. De interesse in ontwikkeling van het Weven en het organiseren van deze Textile Talk vloeien voort uit de stappen die Nathalie Cassee als cultureel ondernemer van De Katoendrukkerij (Amersfoort) de komende jaren wil zetten. Deze stappen behelzen het organiseren van diverse inspiratie- en debatsessies om de betekenis en toegevoegde waarde van de textielnijverheid en -ambacht nadrukkelijker op de kaart te zetten. Niet alleen vanuit cultuurhistorisch perspectief, maar ook gericht op de huidige maatschappelijke (sociaal-economische én toeristisch-recreatieve) opgaven. En niet alleen in Amersfoort maar ook in de regio en (inter-)nationaal.

Immers, het inzetten op een internationaal aansprekend thema als textielnijverheid in een erfgoedcontext is voor bezoekers én bewoners interessant. Met de Volmolen heeft Amersfoort een textiel erfgoed 'lieu de memoir' van internationaal belang, zeker in combinatie met een aansprekend programma.

Doelstelling De Katoendrukkerij

In haar visie en missie om daarin samen te werken aan dit thema, en een community van gelijkgestemde stakeholders te vormen, past een serie Talks over dit thema. Zo delen en ontwikkelen we kennis, en inspireren we elkaar om samen verder te komen. Deze Textile Talk had als doel om de resultaten van de tentoonstelling 'zeven x weven' (april-juli 2022 in De Katoendrukkerij), én inspiratie en innovatie uit de weef- en educatiepraktijk bij elkaar te brengen en te delen. Menno Heling trad hierin op als moderator en stelde vragen in een geanimeerde dialoog.

Deze middag bood vooral veel inspiratie: door inhoudelijk op werk, creatieve processen, innovatie, samenwerkingsmogelijkheden en onderzoek in te gaan. De inspirerende sprekers vertelden over hun eigen praktijk, hun start en oorsprong, hun eigen inspiratie, toonden werk of onderzoeksresultaten. Het publiek stelde geanimeerd vragen over techniek, het belang van weven, en verbond het getoonde moeiteloos aan het bredere belang van het ambacht.

Bij de briefing aan de sprekers had Menno Heling hen enkele vragen voorgelegd: Hoe leidt weven tot nieuwe betekenissen en beelden? Hoe helpen kennis en kunde van het weven en inspiratie tot nieuwe beelden en structuren te komen? Wat zijn de trends? En Hoe verbreden we de makers-/gebruikersgroep, en promoten we het voor een groter publiek?

De presentaties zijn bij dit verslag beschikbaar. Tevens zal het beeldverslag (video) op het YouTube kanaal van De Katoendrukkerij te zien zijn.

De presentaties

Theo Rooden was één van de beeldend kunstenaars in de tentoonstelling Zeven x Weven, een groepsexpositie van 7 eigentijdse handwevers van 13 april t/m 10 juli 2022 in de Katoendrukkerij. Hij staat ruim in de belangstelling en stond eerder dit jaar op Art Rotterdam. Hij is opgeleid als industrieel ontwerper en hield zich bezig met usage centered design aan TU Delft. Hij vatte de tentoonstelling nogmaals samen door inspirerende beelden te laten zien van werk van de diverse andere kunstenaars in de tentoonstelling.

Hij sprak over zijn werkproces en over de 'koele' geometrie in zijn werk. Van jongs af aan gefascineerd door patronen, zocht hij bij de ontwikkeling van zijn werk naar technieken die bij hem als beeldend kunstenaar passen. Een van zijn inspiratiebronnen is Jan Schoonhoven. Het is voor Theo een leerproces – o.a. in de leer bij Jason Collingwood - waarbij zowel hoofd als lijf samenwerken. Theo Rooden is en blijft onderzoeken en innoveren wat er met de techniek van het weven allemaal mogelijk is. Hij is nu vier jaar aan het weven en zoekt die innovatie niet alleen. Hij werkt daarbij samen met beperkt aantal collega-wever-kunstenaars om de grenzen en beperkingen van het ambacht en de kunst op te rekken. Zo liet hij zien wat de tradities zijn van het damastweven en dat dat niet zo heel spannend is, en wat het betekent als je buiten de vaste paden treedt. Theo voelt zich meer thuis onder de paraplu van het creative craftsmanship dan bij het traditionele ambacht. Meer bij het artistieke dan bij het toegepaste.

Theo geeft regelmatig lezingen om te werken aan zijn zichtbaarheid als kunstenaar maar ziet ook het belang daarbij van het doorgeven van zijn inspiratie en kennis. Ook experimenteert hij in zijn verhouding met de 'klant'. Hij noemt zijn verkoopactiviteit 'interactief' waarbij hij de potentiële klant informeert tijdens het maakproces, met name om hem/haar te laten zien wat het vakmanschap en het ambacht achter het creatieve maakproces omvat. Ook kunnen klanten een keuze maken, in welke richting hun voorkeur uitgaat: hij maakt drie voorstellen waaruit gekozen kan worden. Hij geeft momenteel geen les, en richt zich primair op het maken en verkopen van zijn werk om zo een valide verdienmodel te hebben, zonder op subsidies te steunen. Voor het inspireren van anderen is hij ook actief op Instagram en doet mee aan tentoonstellingen, open ateliers door mensen gastvrij te ontvangen en te laten zien hoe hij werkt.

Mirjam Deckers is onderzoeker in Groningen en bezig met een PhD onder de titel: Moving Beyond Bauhuas Women: Unpacking Gunta Stölzl's legacy. Zij presenteerde haar werk rondom het ontsluiten en delen van kennis van het werk van Gunta Stölzl. Deze kunstenaars/wever heeft na haar tijd als docent bij Bauhaus, 40 jaar in Zürich gewerkt. Deze periode is onderbelicht gebleven, maar is

bijzonder genoeg om voor het voetlicht te brengen. Zij moest in die 40 jaar haar eigen weverij tot een succes maken en wist kunst en ambacht daarbij tot een succesvolle combinatie te ontwikkelen.

Met geld van de familie Stölzl werk Mirjam Deckers op diverse manieren om het werk en de kennis hierover te ontsluiten. Door werk mee te laten doen in tentoonstellingen, kennis aan te bieden hiervoor, rechten op het werk in de gaten te houden, en vooral samenwerking met ontwerpers en kunstenaars aan te gaan. Soms door werk na te laten maken, soms door kennis van techniek te delen.

Binnenkort moet een database over de diverse aspecten van het werk van Gunta Stölzl online gaan. Dat is een immense klus en vraagt veel aandacht, maar biedt veel kansen zowel artistiek als economisch. De lobby voor het werk is een pr klus van jewelste. En gelukkig kan Mirjam daarbij putten uit een veelheid aan verhalen, zoals dat over de Dekens die Verloren zijn gegaan... Een zoektocht daarnaar biedt mogelijkheden om ook het publiek in te schakelen, of een documentaire over te maken.

Mirjam refereert daarbij aan het ontwikkelen van 'netwerken van fans' van het werk van Gunta Stölzl. Het plan om een Gunta Stölzl Instagram archief account te maken is op een laag pitje gezet omdat iemand anders al onder de naam Gunta Stölzl een account had aangemaakt. Samenwerking wordt overwogen.

Het werk van Stölzl staat in een lange traditie van handwerk; het werk van Mirjam richt zich op het nudgen van het werk naar het kunstzinnige en niet naar het toegepaste, een parallel met de presentatie van Theo Rooden. En ook Mirjam zoekt naar netwerken om innovatie te delen, steeds in de geest van het werk van Gunta Stölzl, bijvoorbeeld een project over afwerkingstechnieken. Mirjam vreest dat het werk van Gunta Stölzl zomaar haar eigen levenswerk kan worden. Er wordt een onderkomen voor de collectie gezocht onder andere in Zwitserland, ook al is haar werk daar nog niet zo bekend.

Milou Voorwinden

Milou Voorwinden heeft een eigen ontwerpstudio en is actief als onderzoeker aan de TU Delft, als research assistant Multimorphic Textile Systems. Haar presentatie begint ze met een excuus. Ze is eigenlijk begonnen als student goudsmid, maar bleek allergisch te zijn voor metalen. Maar nu gaat ze vol voor het weven, en voornamelijk technisch experimenterend. Haar praktijk is gericht op innoveren en ze ziet dit als een continu proces.

De techniek richt zich enerzijds op innovatie in mogelijkheden met het materiaal, en het wegnemen van beperkingen van de industriële processen, op industriële machines, en anderzijds op het artistieke. Tijdens haar presentatie gaf zij diverse voorbeelden van hoe techniek en kunst samen kunnen gaan om maatschappelijk relevante producten te ontwikkelen, zoals een mooi, werkend en wasbaar en dus recyclebaar mondkapje. Helaas is het tot opschalen van productie niet gekomen, want dat is niet de taak van de TU... Zij toonde een veelheid aan samples waaronder - 3D textiel - die ze in haar experimenteerdrijf heeft gemaakt de afgelopen jaren. Daarbij kan textiel ook ingezet

worden bij de duurzaamheidstransitie waar we middenin zitten. Ambacht en industrie kunnen daarin naar elkaar toegroeien, volgens Milou Voorwinden. Afval minimaliseren en lokaal produceren zijn voorwaarden om dit verder te laten groeien en de mogelijkheden te verkennen. Meer voorbeelden van bindingen, van gebruik van diverse soorten materialen, zijn te vinden in haar presentatie.

Annemieke Koster begon in 2013 een weverij onder de merknaam Enschede Textielstad. Ze presenteerde haar werk, haar start en haar inspiratie. Opgeleid als communicatiewetenschapper maakte ze een switch om zich op een super duurzame manier bezig te houden met industriële maakprocessen. Zij ziet de textielindustrie als te beperkend en wil daarin graag een lichtend voorbeeld zijn. Door lokaal te werken, met lokale oude ambacht kennis, en dus voortbouwend op wat er eens was. Ze wil bijdragen aan de samenwerking door partijen – die voorheen elkaar niet kenden – op dit onderwerp te verenigen. Ze organiseert Textielcafé's om verder te inspireren en kennis te delen.

Annemieke kan zelf met de machines omgaan en heeft zich in de werking verdiept. Op die basis produceert zij nu haar duurzame stoffen, met het recyclen van oude kleren. Een verhaal dat het goed doet, ook bij de bank voor startfinanciering. Productie is voornamelijk vraaggestuurd, en kent dus weinig tot geen bedrijfsrisico, zeker ook omdat ze produceert in een andere bestaande weverij op machines die anders stil zouden staan.

Een prachtig voorbeeld van lokaal, duurzaam, innovatief en gericht op kennisdelen en communityvorming. Een voorbeeld dat ook al gevolgd wordt door delen van de industrie, deels uit intrinsieke motivatie, en deels daartoe door de omstandigheden gedwongen.

Samengevat

Na de vier inspirerende presentaties vatte Jacqueline Looijen (PR en communicatie) van het Weefnetwerk samen wat ze van de sprekers in haar bagage mee naar huis kon nemen om toe te passen bij ontwikkeling van het Weefnetwerk: De zoektocht die de presentatoren lieten zien, de behoefte om van elkaar te leren en het vinden van elkaar. Wat is er allemaal mogelijk? Met name ten aanzien van materialenkennis.

Kruisbestuivingen, samenwerken en innovatie zoeken staat ook centraal in het Weefnetwerk de komende jaren.

Vervolg thema Textielnijverheid

Tijdens de eerste Textile Talk in maart 2021 over het belang en betekenis van verhalen voor textielnijverheid in Amersfoort was een basis gelegd voor samenwerken aan het thema Textielnijverheid. Immers, dit maakt onderdeel uit van een grotere verhaallijn met nationale en internationale uitstraling, legt dwarsverbanden tussen toen, nu en straks; tussen wij en zij, tussen plaatsen van betekenis onderling en hun aantrekkelijkheid voor een breed publiek.

En daarmee wil De Katoendrukkerij een community van verhalen-stakeholders met Katoendrukkerij als 'themamaker' verder vorm geven en zo met erfgoed: betekenis maatschappelijke en toeristische waarde MAKEN!

De Katoendrukkerij ziet voldoende aanknopingspunten voor een vervolg van deze serie Textile Talks, en hiermee de lijn met eerdere debatten (o.a. over de waarde van verhalen voor Textielnijverheid in regio Amersfoort) door te trekken. Gesteund door de enthousiaste reacties en suggesties stelt De Katoendrukkerij voor om:

- Verder samen te gaan werken aan het ontwikkelen van Textielnijverheid als lokaal en regionaal thema voor sociaal-maatschappelijke verbinding (met diversiteit) en als toeristisch economische aanleiding voor promotie van dit thema
- Samen een agenda voor uitwerken, uitdiepen en kwalitatieve omstandigheden ontwikkelen waarin dit thema zo kan gedijen.

Netwerk en aanwezigen zijn opgeroepen om hieraan mee te werken, en zich aan te melden bij Nathalie Cassée: nathalie@dekatoendrukkerij.nl

Amersfoort, oktober 2022

Nathalie Cassee, initiatiefnemer De Katoendrukkerij en van de debatavonden organisatie debatmiddag en verslag Spoor 3 Transformatie

Menno Heling, community builder en lid van Erfgoed Expert Team van de provincie Utrecht moderatie, voorbereiding en verslag debatmiddag